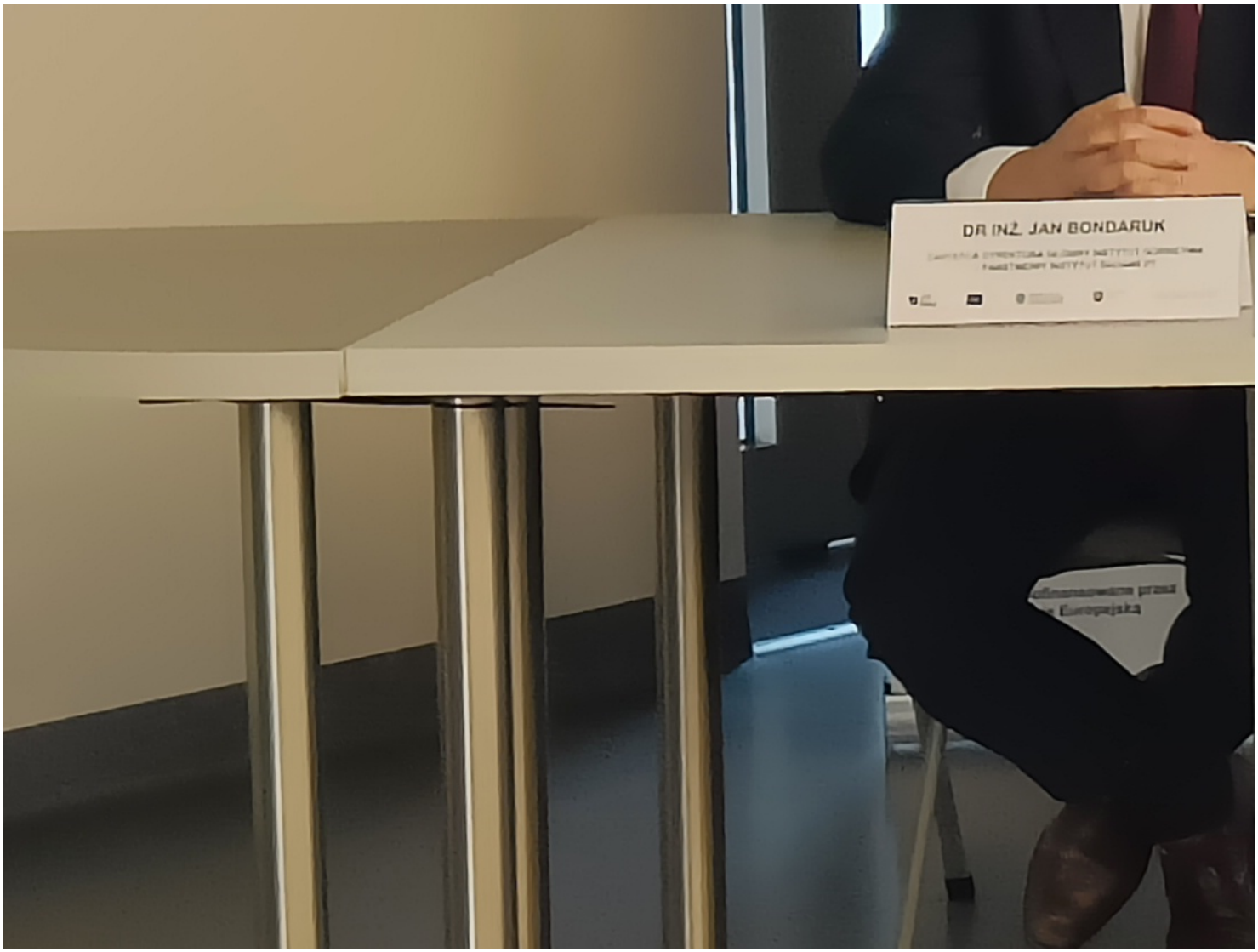
Województwo Śląskie i Rybnik pokazują drogę, jak adaptować regiony przemysłowe do nowych realiów klimatycznych

LIFE
COALA

Dziś w Urzędzie Miasta Rybnika odbyło się spotkanie poświęcone Regionalnemu Planowi Adaptacji (RPA) do zmian klimatu dla Województwa Śląskiego. Podczas konferencji prasowej poprzedzającej warsztaty, która zgromadziła przedstawicieli władz regionalnych, ekspertów i naukowców, podkreślano szczególną rolę terenów górniczych i pogórniczych w walce z konsekwencjami zmian klimatu.

Już sam dokument jest przełomowy. O ile Miejskie Plany Adaptacji nie są w Polsce niczym nowym, tak dokument strategiczny na poziomie województwa, który powstaje w województwie śląskim to nowość w naszym kraju i może stanowić wzór dla innych regionów.

W ramach prac nad RPA Województwo Śląskie uzyskało diagnozę regionu w kontekście zmian klimatu. Jest ona prowadzona na podstawie danych, informacji i wiedzy naukowej, którą dysponują eksperci z Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego, odpowiedzialni za jego opracowanie.

- Mieszkańcy województwa śląskiego już teraz mierzą się ze skutkami zmian klimatu, do których należy występowanie silnych wiatrów czy też coraz intensywniejsze opady deszczu, które z kolei mogą prowadzić do powodzi błyskawicznych i podtopień. Dbając o dobro mieszkańców, podjęto decyzję o opracowaniu pierwszego w Polsce Regionalnego Planu Adaptacji. Dokument ma charakter strategiczny, umożliwiając skuteczne planowanie działań długoterminowych w taki sposób, aby w 2030 roku nasze województwo było nie tylko odporne na zmiany klimatu, ale też jeszcze bardziej przyjazne mieszkańcom pod względem warunków środowiskowych, jak i potrzeb społeczno-gospodarczych regionu **– zauważył Rafał Adamczyk, Członek Zarządu Województwa Śląskiego.**

Jednym z kluczowych elementów dokumentu jest analiza ryzyka klimatycznego, przeprowadzona w perspektywie do roku 2050. Diagnoza ta ma kluczowe znaczenie dla województwa śląskiego, które znajduje się w wyjątkowej sytuacji. Jest to region silnie powiązany z przemysłem ciężkim, w szczególności górnictwem i energetyką, które obecnie przechodzą intensywną transformację społeczno-gospodarczą. Zrozumienie, w jaki sposób zmiany klimatu mogą wpłynąć na poszczególne obszary i społeczności, jest niezbędne do opracowania efektywnych strategii adaptacyjnych.

Dlaczego adaptacja do zmian klimatu w na terenach pogórniczych jest istotna?

Województwo śląskie jest najbardziej zależnym od węgla regionem w Unii Europejskiej. Od początku lat 90. XX wieku produkcja węgla w Polsce zmniejszyła się wprawdzie o połowę (z niemal 150 mln t/rok do ok. 73 mln t/rok), a zatrudnienie w sektorze górnictwa zmniejszyło się czterokrotnie (pomiędzy rokiem 1990, a 2015 z ok. 388 tys. do ok. 98 tys.). Niemniej w dalszym ciągu województwo śląskie charakteryzuje się największą liczbą osób zatrudnionych w górnictwie.

Działalność ta była szczególnie intensywna w subregionach centralnym i zachodnim wpływając na podatność znacznych obszarów regionu na negatywne skutki zmian klimatu.

- Regionalny Plan Adaptacji umożliwia kompleksową identyfikacją kluczowych zagrożeń klimatycznych i ryzyk występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak susze czy intensywne opady, a także przygotowanie odpowiednich działań mitygacyjnych w skali regionu. Realizując cele sprawiedliwej transformacji Województwo Śląskie wspiera procesy inwestycyjne i działania rewitalizacyjne prowadzące do przekształcania terenów pogórniczych w przestrzenie przyjazne mieszkańcom i odporne na zmiany klimatu. Tereny pogórnicze mogą pełnić różnorakie funkcje ekosystemowe i współtworzyć zielono-niebieską infrastrukturę niezbędną dla planowania i wdrażania procesów adaptacji do zmian klimatu przy relatywnie niskich kosztach. Umiejętne prowadzenie procesów rewitalizacyjnych pozwoliło na wykształcenie bardzo cennych ekosystemów np. Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Żabie Doły na granicy Bytomia i Chorzowa czy też budowany system ochrony przeciwpowodziowej i bezpieczeństwa wodnego z wykorzystaniem wyrobisk po eksploatacji węgla brunatnego w Koninie – **skomentował dr inż. Jan Bondaruk, Z-ca Naczelnego Dyrektora ds. Inżynierii Środowiska GIG-PIB.**

Podczas spotkania omówiono m.in. wpływ historycznej działalności górniczej na wrażliwość regionu na zmiany klimatu. Specjaliści wskazali, że zdegradowane tereny górnicze są szczególnie narażone na intensywne opady, susze czy ekstremalne temperatury, co negatywnie wpływa na środowisko, infrastrukturę oraz zdrowie mieszkańców. Jednocześnie te obszary mają ogromny potencjał do przekształcenia ich w przestrzenie odporne na zmiany klimatu, np. poprzez ich rekultywację i rozwój usług ekosystemowych.

Prezydent Rybnika, Piotr Kuczera, zaznaczył, że miasto, będące symbolem transformacji przemysłowej, stawia na nowatorskie rozwiązania adaptacyjne. – „Naszym celem jest transformacja Rybnickiego Okręgu Węglowego w Rybnicki Okręg Wodorowy, ośrodek nowoczesnych technologii opartych o zrównoważone, efektywne źródła zielonej energii. Chociaż w Rybniku węgiel ma wprawdzie jeszcze przyszłość przez kolejne lata, już teraz musimy myśleć, co dalej i rozpocząć proces głębokiej zmiany profilu miasta. Rybnicki Okręg Wodorowy to inicjatywa, która będzie się rozwijać przez najbliższe lata, łącząc duży biznes, Politechnikę Śląską i potrzeby lokalnych samorządów. Już teraz miasto podejmuje również szereg działań, takich jak sukcesywne rozszczelnianie powierzchni nieprzepuszczalnych, poprawa gospodarki wodami opadowymi oraz promocja błękitno-zielonej infrastruktury, w tym dotowanie ogrodów deszczowych w 2025 roku. Niebagatelne znaczenie ma tutaj udział samych rybniczan. Z sukcesem wdrażamy różnorodne inicjatywy społeczne, czego przykładem jest chociażby sadzenie wspólnie z mieszkańcami pierwszego w Rybniku lasu Miyawaki” – podkreślił.

Miasto dynamicznie się rozwija, jednak ponad dwustuletnia historia górnictwa na terenie dzisiejszego Rybnika wpłynęła na występowanie obszarów narażonych na osiadanie gruntu, powstawanie nieciągłości liniowych oraz obecność hałd i zwałowisk, które nadal stanowią wyzwanie. Przykład może stanowić droga regionalna Pszczyna – Racibórz, będąca obwodnicą miasta, której ostatni odcinek przebiega aż w 40% przez tereny zagrożone szkodami górniczymi.

- Z uwagi na nierozerwalne powiązanie z dziedzictwem górniczym, w ramach RPA proponujemy wielokierunkowe działania adaptacyjne, takie jak: monitorowanie i ocena wrażliwości terenów pogórniczych na zmiany klimatu, rekultywacja i wykorzystanie obszarów zdegradowanych oraz współpraca międzysektorowa na rzecz adaptacji do zmian klimatu. Podjęcie takich działań ma na celu nie tylko ochronę środowiska, ale także poprawę jakości życia lokalnych społeczności. Zrównoważony rozwój obszarów pogórniczych jest szczególnie ważny w kontekście zmieniających się warunków klimatycznych oraz konieczności odbudowy ekosystemów zniszczonych przez działalność górniczą. Jest to z pewnością wymagające przedsięwzięcie, dlatego też przy jego realizacji warto sięgać po fundusze zewnętrzne, które zostały powołane właśnie na tego typu działania – skomentowała **dr Agnieszka Kuśmierz z IOŚ-PIB, kierująca procesem opracowania RPA dla Województwa Śląskiego.**

Inicjatywa utworzenia RPA wpisuje się w szerszy kontekst unijnych celów klimatycznych i finansowana jest m.in. ze środków programu LIFE Unii Europejskiej, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz budżetu Województwa Śląskiego.

Dzięki wdrażaniu Regionalnego Planu Adaptacji, Rybnik i inne miasta regionu mają szansę stać się wzorcami dla transformacji obszarów pogórniczych w Polsce i Europie.

Województwo Śląskie chce zarówno inicjować współpracę jak i wspierać samorządy lokalne w ich wysiłkach, przyczyniając się do lepszego dostosowania się regionu do zmian klimatu, a przez to do lepszej jakość życia mieszkańców, co z kolei jest priorytetem dla Zarządu Województwa.

Galeria

Załączniki		
RPA Śląskie_briefing_Rybnik_14.01.2025	PDF, 3.23 MB	
Podstawowe charakterystyki wrażliwości terenów pogórniczych w województwie śląskim	JPG, 888.55 KB	
Potencjalny wpływ wybranych zjawisk klimatycznych na poszczególne rodzaje terenów i obiektów pogórniczych	JPG, 484.54 KB	
Występowanie terenów pogórniczych w subregionach	JPG, 647.04 KB	

Dodana: 14 stycznia 2025 12:00